

CHP'DE YENİ DÖNEM VE DEĞİŞİMİN SINIRLARI

BAKİ LALEOĞLU

SETA | ANALİZ

KASIM 2023 · SAYI 397

CHP'DE YENİ DÖNEM VE DEĞİŞİMİN SINIRLARI

BAKİ LALEOĞLU

COPYRIGHT © 2023

Bu yayının tüm hakları Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik [fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.] yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SETA Yayınları

ISBN: 978-625-6583-08-5

Uygulama: Said Demirtaş

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

34050 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Kronenstraße 1, 10117 Berlin GERMANY

berlin@setav.org

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 6, 1000 Bruxelles BELGIUM

Tel: +32 2 313 39 41

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
2023 SEÇİMLERİ SÜRECİNDE MUHALEFETİN DURUMU	8
KILIÇDAROĞLU VE "AHLAKİ ÜSTÜNLÜK" SÖYLEMİNİN ÇÖKÜŞÜ	11
CHP'NİN KURUMSAL ÇIKMAZLARI	13
EKREM İMAMOĞLU'NUN OYUN PLANI	15
ÖZGÜR ÖZEL'İN YENİ ROLÜ	17
SONUÇ: CHP'DE DEĞİŞİMİN SINIRLARI	17

BAKİ LALEOĞLU

Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun olmuştur. Çalıştığı konular arasında siyasal partiler, hükümet, seçim ve parti sistemleri ile Türkiye siyasal hayatı yer almaktadır. SETA Siyaset Araştırmaları bünyesinde araştırmacı olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

ÖZET

Bu analiz CHP'nin yeni döneme girerken içinde bulunduğu durumu incelemekte ve ortaya detaylı bir perspektif koymayı amaçlamaktadır.

2023 seçimlerinde alınan mağlubiyet CHP adına o derece sarsıcıydı ki yeni bir dönemin başlangıcını tetikledi. Zira Cumhuriyet'in 100. yılındaki bu mağlubiyet pratik ve sembolik anlamı sebebiyle oldukça yıkıcıydı. Bu yıkımın kurbanı Kemal Kılıçdaroğlu, yeni genel başkan Özgür Özel ve partideki yıkıntıyı kaldıracığını iddia eden isim de Ekrem İmamoğlu oldu.

Bu analiz de CHP'nin yeni döneme girerken içinde bulunduğu durumu incelemekte ve ortaya detaylı bir perspektif koymayı amaçlamaktadır. Zira Cumhuriyet'in kurucu partisi olan CHP siyasi yelpazede bulunduğu konum itibarıyla Türk siyasal hayatında önemli bir pozisyonu temsil etmektedir. Dolayısıyla partinin güçlenmesi Türkiye'nin yıllardır eksikliğini hissettiği muhalefetin kalitesini artıracak ayrıca siyasi rekabeti ve demokrasiyi de güçlendirecektir. Ancak CHP'deki değişim tartışması ve söyleminin sınırlı bir alanda yürütüldüğü dikkate alındığında, lider değişikliği üzerinden yeni bir statükonun inşa edilme ihtimali yüksektir.

seçmenin bu duygusal beklentisine seslense de CHP'nin bu konudaki potansiyeli oldukça kısıtlı. Zira CHP'nin kurumsal yapısı bir çık-maza girmiş durumda. İmamoğlu veya Özel ise partiyi bu tartışılan yapıdan kurtaracak radikal adımları atmaya dair istek, kabiliyet veya kapasiteye sahip değil.

Bu analiz¹ CHP'nin yeni döneme girerken içinde bulunduğu durumu incelemekte ve ortaya detaylı bir perspektif koymayı amaçlamaktadır. Zira Cumhuriyet'in kurucu partisi olan CHP siyasi yelpazede bulunduğu konum itibarıyla Türk siyasal hayatında önemli bir pozisyonu temsil etmektedir. Dolayısıyla CHP'nin güçlenmesi hem Türkiye'nin yıllardır eksikliğini hissettiği muhalefetin kalitesini artıracak hem de siyasi rekabeti ve demokrasiyi güçlendirecektir.

GİRİŞ

2023 seçimlerinde alınan mağlubiyet genelde muhalefet ve özeldir ise Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) adına o derece sarsıcıydı ki yeni bir dönemin başlangıcını tetikledi. Zira her ne kadar unutturulmaya çalışılsa da Cumhuriyet'in 100. yılındaki bu seçim mağlubiyeti gerek pratik gerekse sembolik anlamı sebebiyle oldukça yıkıcı bir etkiye sahipti. Bu yıkıcı etkinin CHP'deki kurbanı ise doğal olarak Kemal Kılıçdaroğlu oldu.

CHP'de Kılıçdaroğlu'nun yerine genel başkan seçilen Özgür Özel ile birlikte yeni bir dönem başladı. Ancak Özel her ne kadar kendilerini "değişimciler" olarak adlandıran bir grubun adayı ve kendisini değişimi getirecek kişi olarak sunsa da partideki durum bundan biraz farklı. Zira Özel daha çok Ekrem İmamoğlu liderliğinde toplanan bir grup CHP'li ismin öne çıkardığı bir adaydı ve yine bu grubun desteğiyle bir tür "koordinatör" olarak genel başkanlık koltuğuna oturdu.

Öte yandan İmamoğlu liderliğindeki grup, yine değişim bekleyen parti tabanı ve

2023 SEÇİMLERİ SÜRECİNDE MUHALEFETİN DURUMU

2023 seçimlerine doğru giden süreçte muhalefet blokunun Recep Tayyip Erdoğan, Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) ve Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ile karşı nasıl bir strateji izleyeceği aşağı yukarı beliydi. Zira 2019 yerel seçimlerinde Türkiye genelinde olmasa da bazı büyükşehirlerde başarı sağlayan bir yöntem ortaya çıkmıştı. Bu yöntem özetle muhalefetin tek bir blok halinde hareket etmesi ve tek aday etrafında toplanmasıydı. 2023 seçimlerinde de bu strateji büyük oranda uygulandı. CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ortak aday oldu, ortak liste stratejisi tüm illerde küçük partileri kapsayacak şekilde iki liste, bazı illerde ise CHP ve İYİ Parti'nin tek liste göstermesiyle hayata geçirildi. Fakat teori ile pratik uyuşmadığı için muhalefet hem cumhurbaşkanı hem de Par-

¹ Bu analiz yazarın çeşitli gazete ve dergi yazılarının gözden geçirilerek genişletilmesi ve güncellenmesiyle hazırlanmıştır.

lamento seçimlerini kaybetti. Muhalefet açısından oldukça kaotik ve sıkıntılı geçen bir süreç net bir başarısızlık ile sonuçlandı.

Bu başarısızlığı anlamak için odaklanılması gereken ilk nokta aşırı sancılı geçen Kılıçdaroğlu'nun aday olma süreciydi. Zira seçimlerden yaklaşık on sekiz ay önce muhalefet cephesinde "altılı masa" adında bir siyasi mekanizma kurulmuş, 2018'de Millet İttifakı'nı oluşturan CHP ve İYİ Parti ile diğer küçük partiler olan Saadet Partisi (SP) ve Demokrat Parti (DP) liderlerinin yanına AK Parti'den ayrılarak kendi partilerini kuran Ahmet Davutoğlu ve Ali Babacan oturtulmuştu. Altılı masanın misyonu ise 2023 seçimlerinin kazanılmasının ardından nasıl bir parlamenter sistem kurulacağına ilişkin belirlenmesi şeklinde sunuldu. Ancak muhalif kamuoyunun beklentisi seçimlere yönelik nasıl bir strateji izleneceği, ortak liste ve aday olup olmayacağı ve bunların nasıl belirleneceği yönündeydi. Öte yandan masaya Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (HEDEP)² davet edilmemiş ve dolayısıyla bu partinin –2019 yerel seçimlerinde olduğu gibi– resmi ortak yapılmadan dışarıdan destek vermesi beklenmişti.

Altılı masanın süreç içerisinde kamuoyunun beklentilerini karşılamaması ve seçimleri kazanmak yerine "güçlendirilmiş parlamenter sistem" modelinin teorik çerçevesine odaklanması, hem masadaki aktörlere hem de masanın yapısı ve karar alma sürecine yönelik eleştirileri artırdı. Fakat muhalefetin özellikle de CHP yönetiminin bu eleştirilere tepkisi anlamsız derecede sertti. Bunun sebebi ise seçimlere iki ay kala net bir biçimde anlaşıldı. Zira Kemal Kılıçdaroğlu masaya ortak cumhurbaşkanı adayı olarak kendi ismini sunmuştu.

2 HEDEP, 2019 yerel seçimlerine Halkların Demokratik Partisi (HDP), 2023 seçimlerine ise hakkında açılan kapatma davasının oluşturduğu riskleri bertaraf etmek adına Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi (YSP) çatısı altında girdi. 2023 seçimlerinin ardından ise yıllardır seçmen nezdinde bilinirlik oluşturmuş kurumsal kimliğini korumak adına YSP'nin adını HEDEP olarak değiştirdi. Metinde yakın tarihteki bu isim değişikliklerinin karmaşa oluşturulmaması adına mevcut isim olan HEDEP yakın geçmişi de kapsayan şekilde kullanılmıştır.

Bu süreçte Kılıçdaroğlu, altılı masada yer alan diğer partiler ve HEDEP ile farklı dinamiklere sahip ilişkiler geliştirdi. Öyle ki 2018 öncesinde başlayan süreç neticesinde SP ve DP, oy potansiyellerinin ötesinde birer aktör konumuna yükseltildi ve Parlamentoda sandalye sahibi oldu. Bu partiler ideolojik farklılıklarına rağmen CHP'nin yanında yer almaları sayesinde muhalif kesimde muteber hale geldi. İYİ Parti ise özellikle 2018 seçimlerine girebilmesi ve Parlamentoda grup kurabilmesini sağlayan Kılıçdaroğlu'na borçluymuştu. Her ne kadar gücü sınırlı kalsa da Meral Akşener, İYİ Parti'nin 2018 seçimlerinde Parlamentoda yer almasının sağladığı görünürlükle popülaritesini artırdı.

Kılıçdaroğlu, seçim sürecinde altılı masada yer alan diğer partiler ve HEDEP ile farklı dinamiklere sahip ilişkiler geliştirdi.

Siyasi meşruiyetini uzun zaman önce yitiren ve çoğu partinin yan yana gelmekten kaçındığı HEDEP ise Kılıçdaroğlu ve yönetiminin çabaları ve dolaylı seçim iş birlikleri sayesinde meşru aktör olma iddiasını sürdürdü. Kılıçdaroğlu'nun "kapsayıcılığı" ve masada onlara özel olarak ayırdığı sandalyeler sayesinde Babacan ve Davutoğlu'nun cılız kalan partileri de can suyu buldu. Bu sayede bu partiler muhalif medyada hiçbir zaman bulamayacakları derecede bir görünürlük kazandı. Tüm bunlar sebebiyle altılı masada yer alan aktörler, Kılıçdaroğlu veya onun işaret edeceği bir adaya yönelik güçlü bir itirazı dile getiremeyecekleri bir konuma getirildi. Buna ek olarak küçük partiler (SP, DP, DEVA ve Gelecek) itiraz etseler dahi oy potansiyelleri ve mevcut kazanımları sebebiyle oldukça kısıtlı bir pozisyona sahipti.³

3 Baki Laleoğlu, "Altılı Masa, Kılıçdaroğlu ve 'Doğal Adaylık' Meselesi", *Sabah Perspektif*, 20 Ağustos 2022.

Altılı masanın kurulmasında en önemli pay Kılıçdaroğlu'na aitti. Özellikle 2016'dan itibaren Kılıçdaroğlu'nun yeni siyasi stratejisi, CHP yerine muhalefet blokunu büyütme ve tek başına yapamadığını bir koalisyon ile başarmak üzerinden şekillendi. Yeni siyasal sistem ve ittifaklar ile birlikte de muhalefet blokunun birlikte hareket etmesini sağlamak ve iktidara bu şekilde gelmek temel gaye oldu. 2023'e doğru bu strateji, altılı masa olarak adlandırılan bir model üretti. Böylelikle istenilen tüm muhalif aktörler bir çatı altında toplanmayı başarabildi. HEDEP ise masanın doğrudan olmasa da CHP aracılığıyla dışarıdan bir parçası oldu.

Daha net bir ifadeyle Kılıçdaroğlu veya muhalefet, seçimleri kazanmak istiyorsa bugünkü adıyla HEDEP'in desteğini almalıydı. Bu süreçteki en kritik nokta ise HEDEP'in desteğinin ne biçimde ve nasıl olacağıydı. Zira Millet İttifakı ve sonrasında altılı masa, seçmenin tepkisinden çekindiği için açıktan HEDEP ile ittifak veya iş birliği yaptığı görüntüsünü vermek istemiyordu. Millet İttifakı'nın ana aktörleri olan CHP⁴ ve İYİ Parti⁵ de iktidar tarafından kendilerine yöneltilen "gizli" veya "açık" ittifak iddialarını 2019 ve 2023 seçimleri süreçlerinde birçok kez reddetti. Söz konusu "ret" söylemi ittifakın resmi stratejisi halini aldı.

Öte yandan ortada bir olgu da bulunuyordu: HEDEP, 2019 yerel seçimlerinde İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Hatay ve Mersin gibi Millet İttifakı'nın ortak aday ile seçimlere girdiği bazı büyükşehirlerde aday göstermeyerek bu belediyelerin kazanılmasında kritik rol oynamıştı. Ancak burada dikkat çeken nokta ise söz konusu illerdeki büyükşehir belediye başkan adaylarının CHP'li olmasıydı. Dolayısıyla HEDEP pratikte yalnızca CHP'li adayları desteklemişti.

2023 seçimlerinde de benzer bir durum ortaya çıktı. HEDEP, aday olmayacağını belirten Akşener ve muhalif kamuoyunda popüler aday adaylarından biri olan Mansur Yavaş dışındaki diğer muhtemel adayları destekleyeceğini belirtmişti.⁶ Diğer bir ifadeyle İYİ Parti'li veya milliyetçi geçmişe sahip isimlerin değil yalnızca CHP'li adayların destekleneceği mesajı verilmişti. Bu tanıma uyan muhtemel adaylar ise Kemal Kılıçdaroğlu ve Ekrem İmamoğlu'ydu. Netice itibarıyla Kılıçdaroğlu aday oldu ve HEDEP de milletvekili seçimlerinde dahil olduğu Emek ve Özgürlük İttifakı ile birlikte onu destekledi. Hatta Kılıçdaroğlu'nun 14 Mayıs'ta en yüksek oy oranına ulaştığı ilk yedi ilin HEDEP seçmeninin ağırlıkta olduğu yerler olduğu görüldü.⁷

İYİ Parti cephesine dönüldüğünde ise ortada kaotik bir durum vardı. Kılıçdaroğlu'nun aday olması biraz seçimlerin kaybedileceği düşüncesi biraz taban ve seçmen baskısı biraz da CHP ile üstü örtülü yürütülen rekabet sebebiyle istenmiyordu. Zira İYİ Parti, kurulduğu günden itibaren Kılıçdaroğlu'nun kendilerine biçtiği rol içerisinde siyaset yapmış ve bu sınırları bir türlü aşmamıştı. Dolayısıyla Kılıçdaroğlu'nun cumhurbaşkanı adaylığı yine CHP'nin çizdiği stratejinin takip edilmesi anlamına geldiğinden İYİ Parti tabanı ve seçmeni bundan bunalmıştı.

Akşener, partisinin içinde bulunduğu bunalımı aşabilmek için çok öncesinde bir formül buldu ve kendisinin aday olmadığını söyleyerek farklı bir strateji üretti. Ona göre ne kendisi ne de Kılıçdaroğlu aday olacak, 2019 seçimlerinde çalışan formül tekrarlanacak, İmamoğlu veya Yavaş'tan biri ittifakın ortak adayı olarak cumhurbaşkanı seçilecekti. Her ne kadar Akşener, Yavaş ve İmamoğlu'nu ön plana çıkararak sahip

4 "CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'ndan HDP Çıkışı: İttifakta Yoklar", *Sabah*, 26 Mart 2021.

5 "Akşener: Bizim Masada HDP Yok", TRT Haber, 6 Mayıs 2023.

6 "HDP'den 6'lı Masaya Cumhurbaşkanı Adayı Göndermesi: Karşı Çıktığımız Tek İsim Mansur Yavaş", Sputnik Türkiye, 6 Ocak 2023.

7 Baki Laleoğlu ve Fatma Zehra Özdemir, *2023 Cumhurbaşkanı Seçimi | Sonuçların Karşılaştırmalı Analizi*, (SETA Rapor, İstanbul: 2023), s. 20.

olduğu güç ve etkiyi Kılıçdaroğlu'na hatırlatsa da daha çok “oyun kurucu” bir rol üstlenmeyi tercih etti. “Başbakanlığa adayım” diyerek de seçim sonrası planlarına öncelik verdiğini açıkladı. Akşener'in bu süreçteki ilk büyük hatası da buydu. Zira cumhurbaşkanı adaylığından çok erken feragat etmiş, attığı bu adımın Kılıçdaroğlu'nu baskı altına alarak onun da bu yönde bir karar alacağı gibi aşırı naif ve irrasyonel bir beklenti içerisine girmişti. Ancak bu hatanın daha büyüğünü 3-6 Mart sürecinde yapacaktı.

Kılıçdaroğlu'nun adaylığına altılı masada itiraz eden tek aktör beklenildiği gibi Akşener olmuştu. Akşener, biraz parti elitlerinin stratejik bir zihinden yoksunluğu biraz da bazı elitlerin CHP ile dolaylı bağı, kısaca kurumsal problemleri sebebiyle çok sert bir açıklama yaparak masadan ve doğal olarak da ittifaktan ayrıldığını ilan etti.⁸ Yine Yavaş ve İmamoğlu'na çağrı yaparak onları son kez adaylık için “provoket etme”ye çabaladı. Fakat bu çabasının da bir hata olduğunu geç de olsa fark etti. Zira Yavaş, tüm siyasi kariyeri Ankara Büyükşehir Belediyesi başkanı olmak için çabalamakla geçmiş 68 yaşında bir isimdi. Güçlülükle gerçekleştirdiği ve oldukça geç yaşta yaşamaya başladığı hayalinden vazgeçmeye niyeti yoktu. İmamoğlu ise kendisi hakkında oluşturulan toplumsal algı ve imajın çok uzağında, risk almaktan çekinen, ince hesaplar ile hareket eden ve yalnızca sahne performansı yüksek bir siyasi aktördü. Onun da CHP ile ilgili planları uzun vadeliydi ve kurumsal açıdan partisini karşısına almaktan korkuyordu.

Netice itibarıyla Akşener, çok güvendiği ve ittifakın ortak başkanı olarak tabanına pazarladığı iki ismin de aslında CHP'li olduğunu tekrar gördü. Partisinin ve kendisinin kurumsal zayıflığı ve öngörüsüzlüğü neticesinde adaysız ve plan-

sız kalmıştı. Kendisi aday olamadığı gibi Yavaş ve İmamoğlu dışında bir aday da bulamıyordu. Akşener ve İYİ Parti o derece seçeneksiz bir pozisyona düşmüştü ki televizyon kanallarındaki bazı “tartışmacı” isimler partinin aday olarak konuşulur olmuştu.

Akşener, Yavaş ve İmamoğlu'nu ön plana çıkararak sahip olduğu güç ve etkiyi Kılıçdaroğlu'na hatırlatsa da daha çok “oyun kurucu” bir rol üstlenmeyi tercih etti.

İşte bu noktada özellikle CHP'nin sahip olduğu medya gücü devreye girdi. Akşener ve İYİ Parti'liler 3-6 Mart arasında “Saray'ın adamı”, “gizli AKP'li” ve “5'li çeteden fonlanan” gibi etiketler ile itibarsızlaştırıldı. Söz konusu itibar suikastı ve baskı operasyonu öyle bir hadde ulaştı ki İYİ Parti'ye zorla geri adım attırıldı. Akşener, üç gün öncesindeki tüm laflarını bir kenara bırakarak oldukça irrasyonel bir uzlaşma planıyla masaya geri döndü.

KILIÇDAROĞLU VE “AHLAKİ ÜSTÜNLÜK” SÖYLEMİNİN ÇÖKÜŞÜ

Seçim öncesi ve sonrasında yaşanan bu ve benzeri olaylar aslında bir gerçeği de ortaya koydu. Fonlanan medya ve yazarlar, sızan ses ve video kayıtları, gizli toplantılar gibi örnekleri daha da artırılabilirler gelişmeler, özellikle Kılıçdaroğlu merkezinde yaşanan kavgalar, özelde CHP ve genelde ise muhalif blokun üzerine söylem inşa ettiği sözde ahlaki üstünlüğün ne denli büyük bir yanılsama olduğunu gözler önüne serdi. Öyle ki ahlaki üstünlük söylemini siyaha karşı beyaz, kötüye karşı iyi, otokrata karşı demokrat ikiliği

⁸ “Meral Akşener 6'lı Masadan Kalktı: ‘Dayatmaya Boyun Eğmeyeceğiz’”, NTV, 3 Mart 2023.

üzerinden inşa eden Kılıçdaroğlu ve muhalefet, seçim süreci ve sonrasında yaşananlar neticesinde oluşturduğu illüzyonu kendi elleriyle yok etti.

Bugün Kılıçdaroğlu'nu otokrat, antidemokrat, "makbul ve yarı muhalif" olarak suçlayanlar seçim öncesi onu egosuz, kişisel hırslarından arınmış, hoşgörülü ve "demokrat dede" olarak seçmene pazarlıyordu.

Ancak burada daha büyük bir siyasi ve ekonomik ağdan bahsedilmelidir. Zira Kılıçdaroğlu fenomenini oluşturan muhalif gazetecilerin, geleneksel ve/veya sosyal medya yazarlarının, akademisyenlerin, kısaca muhalif kamuoyuna yön gösterenlerin de en az siyasetçiler kadar sorumlu olduğunu belirtmek gerekir. Bugün Kılıçdaroğlu'nu otokrat, antidemokrat, "makbul ve yarı muhalif" olarak suçlayanlar seçim öncesi onu egosuz, kişisel hırslarından arınmış, hoşgörülü ve "demokrat dede" olarak seçmene pazarlıyordu. Dolayısıyla muhalefet partileri ve siyasetçilerin olduğu kadar muhalif kamuoyu ve ona yön veren grupların da sözde ahlaki üstünlüğü günbegün çöktü.

Esas itibarıyla CHP odaklı olmasına rağmen muhalefetin tamamına sirayet eden bu ahlaki üstünlüğe dayanan söylemin inşa süreci çok eskiye dayandırılabilir. Ancak söz konusu söylemin pratikte karşılıksız olduğunun belki de ilk önemli göstergesi bizzat Kılıçdaroğlu tarafından dile getirilen "Saraya giden CHP'li" iddiasıydı.⁹ Bu iddia neticesinde Kılıçdaroğlu'na karşı parti içerisinde sınırlı da olsa muhalif bir mücadele gösterme kabiliyeti olan yegane aktör partiden ayrılmaya zorlandı. Böylelikle ahlaken üstün olduğu söylenen

kişi ve ekipler tamamen spekülatif ve kanıtsız bir iddiayı, sahip oldukları maddi güç ve medya yapılanmasıyla en üst perdeden dolaşıma sokarak parti içi tek ciddi rakibi etkisiz hale getirdi.

2023 seçimleri sürecinde ise altılı masanın yapısına ve karar alma sürecine yönelik muhalif kamuoyundan gelen eleştirilerin sert bir şekilde karşılık bulması oldukça dikkat çekiciydi. Zira süreç bir bütün olarak değerlendirildiğinde Kılıçdaroğlu'nun etrafında kümelenen CHP oligarşisi ve bu oligarşiden beslenen kesimler, seçimlerin kendiliğinden kazanılacağı düşüncesiyle Kılıçdaroğlu'nun cumhurbaşkanı adaylığına yatırım yapıyor ve bu yatırıma yönelik en ufak bir itiraz, yine sahip olunan medya gücüyle oldukça sert bir şekilde pasifize ediliyordu. Bunu takiben İYİ Parti ve bazı muhalif seçmen gruplar gibi Kılıçdaroğlu'nu ortak aday olarak görmek istemeyen ve adaylığını eleştiren, İmamoğlu ve Yavaş gibi alternatif isimlerin adaylığını destekleyen kesimler çeşitli suçlamalar ile itibarsızlaştırıldı. Hatta Akşener'in masadan kalkışı sonrasındaki üç günde yaşananlar ahlak hususunda olumsuz anlamda bir dersti. Ancak tüm bunlara rağmen ahlak üzerine kurulu bu çelişkili söyleme ne muhalif aktörler ne de muhalif kamuoyunu yönlendiren isimlerden güçlü bir itiraz geldi.

Seçim sürecinde de gidişat farklı olmadı. Diğer muhalif adaylar Muharrem İnce ve Sinan Oğan'a karşı yürütülen linç kampanyaları ve itibar suikastları devam etti. Seçim sürecinde Recep Tayyip Erdoğan'ın gizli ortağı olarak suçlanan Ümit Özdağ ise ikinci turda makbul ortak oldu. Hatta ikinci tur öncesinde Kılıçdaroğlu ile Özdağ arasında bakanlık paylaşımının yapıldığı gizli bir yazılı protokol bile yapıldı.¹⁰ Kılıçdaroğlu bu konu hakkında ne CHP'li yöneticilere veya parti meclisine ne de ittifak ortaklarına haber verme

⁹ "Saraya Giden CHP'li Yalanı Tescillendi! Rahmi Turan'a Para Cezası, Kılıçdaroğlu'na ise Özgür Çağırısı", *Takvim*, 1 Nisan 2023.

¹⁰ "Kemal Kılıçdaroğlu, Ümit Özdağ'ın Gizli Protokol Açıklamasını Doğruladı: 6'lı Masadan Sert Tepkiler", NTV, 22 Temmuz 2023.

ihtiyacı hissetti. Ayrıca özellikle küçük muhalif partilere ve bu partilerin seçmenine karşı oldukça saygısız bir girişim olarak yine muhalif seçmenin iradesini manipüle eden stratejik oy baskısı ortaya çıktı.

Seçim mağlubiyetinin ardından ise daha önce her türlü pozitif ajandayla muhalif kamuoyuna sunulan Kılıçdaroğlu'nun şahsında CHP ve muhalefetin sözde ahlaki üstünlüğü hızlı bir şekilde yıkıldı. İstifa etmeyi reddeden Kılıçdaroğlu, seçimleri mağlubiyet olarak adlandırmayı bile reddetti ve hatayı kendinde bulmadı. Kendisini eleştiren muhalif medya kuruluşlarıyla yaptığı fonlama anlaşmalarını iptal etti. Yine kendisini eleştiren kişileri partiden veya pozisyonlarından uzaklaştırdı. Kongre sürecini başlatarak kendisi dışında tüm kesimleri değiştirirken delege seçimlerine müdahale etmeye başladı. Netice itibarıyla Özgür Özel ve Ekrem İmamoğlu ile parti içi mücadeleye girişti ve "hırslarından arınmış genel başkan" partisinde de yenilerek en azından şimdilik kabuğuna çekildi. Dolayısıyla Kılıçdaroğlu ve muhalefetin, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı suçlamak için kullandığı otokrasi başta olmak üzere tüm negatif siyasi sıfatları aslında kendi siyasi karakterinde topladığı eleştirileri kendi destekçileri tarafından yüksek sesle dile getirildi.

CHP'NİN KURUMSAL ÇIKMAZLARI

CHP'de yalnızca Kılıçdaroğlu ile açıklanması mümkün olmayan bazı kurumsal problemlerin de olduğu gayet açık. Zira Kılıçdaroğlu 2010'dan bu yana yaşanan tüm seçim mağlubiyetlerine rağmen koltuğunu korumayı başarmış bir isim. CHP de yine benzer şekilde 1970'lerden beri güçlü bir siyasi başarı yakalamaktan oldukça uzak. Ayrıca bu sorunlar yalnızca genel başkan değişimi ile çözülebilecek türde değil.

Bu yüzden CHP'de lider değişiminin kapsamlı bir parti ve politika değişimine sebep olacağını düşünmek için en azından şu anda görünür bir sebep bulunmuyor. Zira ne İmamoğlu ne de onun desteğini alan Özel'in partinin ideolojik ve yapısal krizlerini çözüme kavuşturması mümkün. Bunun temel sebebi ise Kılıçdaroğlu'nun beğenilsin veya beğenilmesin halihazırda CHP'yi en çok değiştiren ve dönüştüren isim olmasıdır. Ancak Kılıçdaroğlu'nun yaptığı değişim dahi partinin tarihsel bagajları ve kurumsal sorunları sebebiyle çatışma içerisinde olan ve farklı eğilimlere sahip taban tarafından benimsenmemiştir. Diğer bir ifadeyle Atatürkçü, seküler milliyetçi, sol liberal ve sol sosyalist şeklinde tanımlanabilecek, sanılanın aksine oldukça heterojen olan CHP tabanı, değişimi kendinden yana olmadığı müddetçe desteklememiştir. Dolayısıyla CHP'yi kendi partisi olarak gören bu farklı kesimlerin partiyi kendi ideal ve perspektiflerine göre şekillendirme mücadelesi bundan sonra da devam edecek ve değişimin sınırlarını belirleyecektir.

Öte yandan İmamoğlu veya Özel'in, Kılıçdaroğlu'nun prensip olarak doğru gördükleri ancak pratikte hatalı işlediğini düşündükleri süreci düzeltmesi, bu düzelmenin de belli bir değişim ve başarıyı beraberinde getirmesi mümkün. Kılıçdaroğlu'nun popülaritesini çok çabuk yitiren bir isim olmasına rağmen en azından partinin kısıtlı seçmen kitlesinin dışında şehirli muhafazakar seçmenler başta olmak üzere farklı seçmen gruplarına ulaşmayı denemesi oldukça önemliydi. Bu doğrultuda Erdoğan karşıtlığında buluşabildiği diğer tüm siyasi aktör ve partilerle iş birliği yaptı. Farklı kesimlerin oyunu iş birliği yaptığı partiler vasıtasıyla kazanmayı amaçladı. Dolayısıyla iktidara gelmek için diğer muhalif partilerle iş birliği yapmak prensip olarak oldukça doğru bir yaklaşımdı.

Ancak pratikte yapılan yanlış tercih ve taktiksel hataların dışında Kılıçdaroğlu, CHP'den

umudunu çok çabuk kesti. Partinin tarihsel bagajları ve negatif toplumsal algısını görünce CHP ile farklı toplumsal kesimlere ulaşamayacağını düşündü. Bu sebeple CHP yerine muhalefeti büyütme siyasi strateji olarak tercih etti ancak bu strateji çöktü. Zira muhalefetin dinamosu olan CHP büyüyüp güçlenemediği için muhalefet de büyüyemedi ve sürekli olarak Erdoğan'ın gerisinde kaldı.

CHP'nin değişim için öncelikle radikal adımlar atması ve söz konusu kurumsal çıkmazdan kurtulması gerekmektedir.

Tüm bunların yanında ortada bir diğer önemli gerçek var: Gerek kamuoyunda gerekse kapalı kapılar ardında CHP merkezli yapılan tüm tartışmalarda partinin kurumsal yapısı, teşkilatlanma ve delege seçim usulü, ideoloji, söylem, strateji, lider ve kadro gibi konular analiz edilmekte. Bunun neticesinde de birçok sorun tespiti ve çözüm önerisi ortaya çıkmakta. Doğrusu veya yanlış bir yana bu açıdan bakıldığında CHP'nin mevcut sorunlarını tespit etme veya çözüm yolu üretme hususunda herhangi bir sıkıntısı bulunmamakta. CHP'nin asıl sıkıntısı ise tüm bu sorunları üreten kaynağı tespit etme ve çözüm iradesi göstermekte, diğer bir ifadeyle partinin on yıllardır tedavi edemediği tek büyük hastalığının teşhis ve tedavisini yapmakta yatmakta: partinin sorunlu kurumsal yapısı ve bu yapının yeniden inşası.

AK Parti'nin uzun yıllardır devam eden siyasi iktidarını ve seçmen nezdindeki popülaritesini açıklamak için kullanılan kolaycı argümanlardan biri "alternatifsizlik" iddiasıdır. Ancak CHP'nin mevcut durumu göz önünde bulundurulduğunda söz konusu alternatifsizlik iddiası daha çok kendisi için geçerlidir. Zira AK Parti'nin yirmi

bir yıldır devam eden güçlü iktidarı, ister istemez muhalefette de güçlü bir konsolidasyona sebep olmuş ve CHP, sahip olduğu kurumsal geçmiş ve sembolizmin de avantajıyla muhalefette alternatifsiz bir konuma gelmiştir. Dolayısıyla bugüne kadar hiçbir siyasi girişim AK Parti iktidarına alternatif olamadığı gibi yine hiçbir girişim ne merkez solda ne de muhalif blokta güçlü bir CHP alternatifi olmayı başarabilmiştir.

Bu durum, CHP'yi kurumsal bir sorunlar silsilesi ve çıkmazına soktu. Parti içerisinde, muhalefet olmanın ürettiği külfetsiz konfor, iktidar sorumluluğundan daha tercih edilir hale geldi. Zira muhalif bloktaki alternatifsizliğin sağladığı kazanımlar, daha fazlası için risk alınmadığı takdirde kendiliğinden elde edilir hale geldi. Böylelikle partinin sınırlı da olsa tüm kurumsal kapasite ve muhalif enerjisi, iktidarı hedefleyen bir rekabet yerine, her halükarda korunması garanti kazanımlara yönelik parti içerisindeki rekabet için harcandı. Bunun neticesinde ise parti kendi kabuğu altında statükoya dört elle sarılan oligarşik bir yapı üretti.

Bugüne kadar hiçbir lider veya lider adayı da söz konusu yapıyı değiştirmeye yönelik istek, güç ve kapasite şartlarının tamamına –en azından aynı anda– sahip olmayı başaramadı. Dolayısıyla CHP –her ne kadar parti içi veya dışından zaman zaman iyi niyetli girişimler olsa da– tamamen oligarşik yapının imkan ve sınırlarını belirlediği yalnızca muhalif alanda siyaset yaptı. Lider ve lider adayları da bu oligarşik yapıyı değiştirmek yerine buna uyum sağlayarak hareket etti. Tüm bunların neticesinde de CHP, kurumsal yapı açısından bir çözülemeyen sorunlar çıkmazına girdi. Dolayısıyla CHP'nin değişim için öncelikle radikal adımlar atması ve söz konusu kurumsal çıkmazdan kurtulması gerekmektedir. Ancak partinin değişim umudu olduğu iddia edilen iki ismin (İmamoğlu ve Özel) en azından mevcut şartlarda bunu gerçekleştirmek gibi bir önceliği bulunmamakta.

EKREM İMAMOĞLU'NUN OYUN PLANI

Ekrem İmamoğlu'nun CHP genel başkanlığından vazgeçmesi aslında siyasi önceliğinin değiştiğini kamuoyuna göstermekte. Zira İmamoğlu sıklıkla asıl hedefinin 2024 İstanbul seçimleri olduğunu açıklamakta. Bu doğrultuda parti başkanlığını Özgür Özel'e bırakırken kendisini de muhalefeti tekrar tek bir çatı altında toplama göreviyle sorumlu kıldı.¹¹

Öte yandan seçim sonuçlarının neticesinde hayal kırıklığına uğrayan seçmen başta olmak üzere muhalif kamuoyunun önemli bir çoğunluğu, İmamoğlu'ndan "değişim" çıkışını takip eden güçlü bir liderlik ve gerekirse parti içi mücadele bekliyordu. Ancak İmamoğlu 2019'da İstanbul Büyükşehir Belediyesi başkanlığı ve son iki yılda da cumhurbaşkanı adaylığı süreçlerinde gösterdiği ürkekliği CHP genel başkanlığı için de sergiledi. Üstelik bunu yine son beş yıldır çeşitli algı çalışmaları neticesinde kendisine çizilmek istenilen "Erdoğan karşısındaki cüretkar isim" profili ile pazarlamaya çalıştı. Yine birçok kez 2024 seçimlerindeki rakibinin doğrudan Erdoğan olduğunu ima etti.¹²

Fakat son açıklamalar ve kendisinin geçmiş yıllardan beri süregelen siyasi yaklaşımı gösteriyor ki İmamoğlu, parti içinde ve/veya dışında güçlü bir mücadele ortaya koymak yerine etrafında konumlanan oligarşik yapının telkinleriyle daha garantici bir yol izlemeyi tercih etti. En büyük güvencesi ise muhalif seçmen nezdindeki popülaritesi ve muhalefet bloku içindeki popüler aktör alternatifsizliği oldu.

Tüm bunların neticesinde İmamoğlu'nun zihninde şekillenen ve 2028 cumhurbaşkanı seçi-

mini kazanmayı ufkuna koyan iki plandan bahsetmek mümkün. Bunlardan ilki İstanbul seçimlerinin muhalif blok tekrar bir araya getirilerek kazanılması; bunun oluşturduğu siyasi güven/öz güven, İmamoğlu'nun CHP genel başkanlığından bağımsız partiler üstü liderliği ve cumhurbaşkanı adaylığı ile 2028 seçimlerine gidilmesi. İstanbul seçimlerinin kaybedilmesi durumunda ise geçiş sürecini Özgür Özel'in yürüttüğü, İmamoğlu'nun da CHP genel başkanı, ana muhalefet lideri ve bunun neticesinde doğal cumhurbaşkanı adayı olarak 2028 seçimlerine gidilmesi.

İlk ve öncelikli plan aslında Kılıçdaroğlu'nun geçtiğimiz on yıl süresince yürüttüğü "CHP yerine muhalif bloku büyüt" stratejisinin devamı olarak kabul edilebilir. Zira İmamoğlu'nun "İstanbul ittifakı" olarak tabir ettiği strateji de aslında hem 2019 yerel seçimleri hem de 2023 cumhurbaşkanı seçiminde uygulanan ve muhalif blokun tek aday çıkarması stratejisinin aynıdır. Buna binaen İmamoğlu'nun özellikle 2024 İstanbul seçimlerinde Kılıçdaroğlu'nun ayak izlerini takip edeceği söylenebilir.

Ancak Kılıçdaroğlu'nun ittifak mirasının adeta bir siyasi harabe olması, aşılması gereken ilk sorun alanı olarak İmamoğlu'nun karşısında durmaktadır. Zira Kılıçdaroğlu'nun seçim sonrasında ortaya koyduğu tavır, muhalif blok içerisinde heyecan ve güven kaybıyla sonuçlanmıştır. Buna seçim mağlubiyetinin moral kaybının yanı sıra diğer muhalif partilerin seçmen ve tabanlarından gelen müstakil siyaset talebinin eklenmesiyle ortaya yönetilmesi oldukça zor ve dağınık bir muhalif blok yapısı çıkmıştır. Bu yüzden İmamoğlu'nun ilk sınaması mevcut muhalif blokunu tekrar tek bir çatı altında toplamak olacaktır.

Öte yandan İmamoğlu tüm bu olumsuzluklara rağmen Akşener ve HEDEP ile yürütme imkan ve kabiliyetine sahip olduğu kişisel ilişkisi ve muhalif seçmendeki popülaritesi ile en azından İstanbul'da bu sorunu yönetebilir. Üstelik

11 "İBB Başkanı İmamoğlu'ndan 'İstanbul İttifakı' Açıklaması", NTV, 19 Eylül 2023.

12 "İmamoğlu: 2024'te Rakibimin Kim Olduğunu Biliyorum", DHA, 15 Ağustos 2023.

İmamoğlu, İstanbul için yeniden aday olması durumunda bu sefer özerk ve esnek siyasi manevra alanına sahip olacaktır. Bu şartlar altında İstanbul ittifakının kurulmasının zor ancak mümkün olduğu söylenebilir.

İmamoğlu, muhalif bloku yeniden bir araya getiren, seçimleri tekrar “Erdoğan’a karşı” kazanan, muhalefete seçmen, taban ve tavaniyle yeniden heyecan ve öz güven kazandıran isim olmayı amaçlamaktadır.

İmamoğlu açısından en önemli sorun ise seçimlerin nasıl kazanılacağıdır. Zira İmamoğlu artık seçmen nezdinde karşılığı kadar karşıtlığı da olan bir isimdir. Yine İstanbul’da belediye başkanı olarak ortaya koyduğu performansı tartışılan ve gündeme yerel yönetim performansı ile değil daha çok genel siyasetle gelen bir isimdir. Buna Cumhurbaşkanı Erdoğan ve AK Parti’nin İstanbul’u geri almak için çok daha ciddi ve güçlü bir performans ortaya koyacağı da düşünüldüğünde seçimlerin İmamoğlu için kolay geçmeyeceği net bir biçimde ifade edilebilir.

İmamoğlu’nun A planı tamamen seçimlerin kazanılacağı varsayımına dayanmaktadır. Dolayısıyla yeniden belediye başkanı olması durumunda İmamoğlu, muhalif bloku yeniden bir araya getiren, seçimleri tekrar “Erdoğan’a karşı” kazanan, muhalefete seçmen, taban ve tavaniyle yeniden heyecan ve öz güven kazandıran isim olmayı amaçlamaktadır. Bu plana göre 2028 cumhurbaşkanı seçiminde muhalefetin ortak adayı olması yolunda herhangi bir engel kalmayacak, Kılıçdaroğlu’nun 2023’te deneyip başaramadığını aynı stratejiyle ancak beş yıllık bir gecikmeyle başarmış olacaktır.

CHP genel başkanlığı meselesi ise söz konusu planın işleme durumu öncelik olmayacaktır.

Zira İmamoğlu, belediye başkanlığının yanında belediye meclis çoğunluğunun da kazanılmasını sağlarsa istediği zaman genel başkan olabilecek bir konuma gelebilir. Aksi durumda ise son seçimlerde görüldüğü üzere cumhurbaşkanı adaylığı için İstanbul seçimlerini kazanmak, CHP genel başkanı olmaktan daha muteber görülecektir. Dolayısıyla İmamoğlu’nun biraz da etrafında konumlanan kişilerin telkinleriyle 2028 cumhurbaşkanı seçiminde aday olarak yeni cumhurbaşkanı olmayı kendine esas hedef olarak koyduğu söylenebilir. Ancak tüm bu plan İstanbul seçimlerinin kaybedilmesi ile çökecek olursa İmamoğlu’nun diğer cebinde bir B planı daha bulunmaktadır.

İstanbul seçimlerinin kaybedilmesi, İmamoğlu’nun siyasi karizması ve popülaritesine önemli bir zarar verecek olsa da –Kılıçdaroğlu örneğinde de görülebileceği üzere– bu durum CHP genel başkanı olabilmek için herhangi bir engel değildir. İmamoğlu da bu zararı geçmişte Kılıçdaroğlu etrafında konumlanan, şimdi ise kendisinin yanında sıralanan parti içi oligarşik yapı ile telafi edebileceğini görmüştür. Değişim çıkışının ardından yaşananlar, medyaya sızan görüntüler vb. de bunu kanıtlar niteliktedir. Dolayısıyla CHP genel başkanlığı İmamoğlu’nun önceliği olmasa bile yedek plan olarak cebinde bulunmakta ve İstanbul seçimlerinin kaybedilmesi durumunda değerlendirilmesi düşünülmektedir.

Bu noktada CHP genel başkanlığı, partinin kurumsal yapısı ve sahip olduğu medya gücü açısından oldukça kritiktir. Söz konusu gücün kullanılmasının nasıl sonuçlar doğurduğu, 2023 seçimleri sürecinde ve özellikle Kılıçdaroğlu’nun adaylığının tüm itirazlara rağmen muhalif bloka dayatılmasında tecrübe edilmiştir. Tüm bunlara ek olarak CHP halen ana muhalefet partisi konumundadır. Bu nedenle müstakil hareket edildiğinde ana muhalefet partisinden lideri –normal şartlar altında– doğal cumhurbaşkanı adayı olarak ilk akla gelen isimdir. İmamoğlu’nun da bunu göz

önünde bulundurarak düne kadar Kılıçdaroğlu'nu koşulsuz şartsız destekleyen ancak bugün taraf değiştiren parti oligarklarıyla Özgür Özel üzerinden yeni bir iş birliği inşa ettiği görülmektedir.

ÖZGÜR ÖZEL'İN YENİ ROLÜ

Tüm bu planların hayata geçirilebilmesi için en önemli sorun, CHP genel başkanlığı koltuğuna oturacak yönetilebilir bir isim bulmaktır. Bu sorun da en azından şu an için kolay bir biçimde çözüldü. Zira Özgür Özel, İmamoğlu'nun ve CHP oligarşisinin kendisine biçtiği yeni rolü büyük bir istekle kabul etmiş görünmekte.

Özgür Özel, CHP grup başkanvekili olarak polemikçi tarzı ve kısmen medya popülaritesi ile parti içerisinde sivrilen isimlerden biriydi. Fakat bu süreç içerisinde gerek siyaset tarzı gerekse bir siyasetçi olarak sahip olduğu nitelikler, onun geniş toplumsal kesimlere veya hareketlere lider olmak yerine daha çok sözcü olabileceğini gösterdi. Dolayısıyla Özel aslında bir parti veya grup sözcüsü olarak ideal rolünü bulmuştu.

2023 seçimlerinde yaşanan mağlubiyet sonrasında CHP elitleri arasında başlayan mücadele Özel'i farklı bir konuma taşıdı. Zira Ekrem İmamoğlu, seçim öncesinde göze alamadığı CHP liderliği için mücadeleyi, seçim mağlubiyetinin hemen ardından değişim sloganıyla başlattı. Ancak bu süreç içerisinde özellikle CHP'li eski genel başkanlar, partinin önde gelenleri, parti içinde konumu kuvvetli ve yıllardır Kılıçdaroğlu'nun etrafında kümelenen isimler ile yaptığı müzakereler neticesinde doğrudan partinin genel başkanını olmaktan vazgeçti. Çünkü hem İstanbul'un yeniden kazanılması hem de 2028 cumhurbaşkanı seçimi için CHP tek başına yeterli değildi. Üstelik parti içerisinde farklı elit gruplarıyla gireceği mücadeleler çeşitli ve gereksiz siyasi riskler barındırıyordu. Öte yandan İmamoğlu her ne kadar zaman zaman sarsılsa da biraz muhalefe-

tin alternatifsizliğinden biraz da kendi kişisel niteliklerinden dolayı yalnızca CHP değil genel anlamda muhalif seçmen nezdinde popüler isimlerin başında geliyordu. Dolayısıyla İmamoğlu, cumhurbaşkanlığını ana planı haline getirdi ve olası bir kötü senaryoda CHP'yi yedek planı olarak cebinde tutmayı tercih etti.

Söz konusu tercihin bir neticesi olarak İmamoğlu'nun liderliğindeki CHP elitleri, değişim bekleyen taban ve seçmenin enerjisini kullanmak ve parti içinde daha rahat hareket edebilmek adına Kılıçdaroğlu'nun yerine kendi içlerinden birini genel başkan yapmayı istedi. Bunun neticesinde polemik konusunda başarılı ve kısmen genç ancak şahsi anlamda karizması ve taban nezdindeki popülaritesi kısıtlı olan Özgür Özel'i seçtiler. Özel, perde ardından İmamoğlu'nun liderlik ettiği oligarşik yapının planlarını kamuoyu önünde yürütme, üretilen değişim söyleminin sözcülüğünü yapma ve diğer siyasi liderlerle polemige girme görevlerini başarıyla yürütebilecek bir isim olarak değerlendirildi. Üstelik kısıtlı karizması ve popülaritesi –her ne kadar Kılıçdaroğlu örneği aksinin gayet mümkün olduğunu göstermiş olsa da– Özel'i olası bir anlaşmazlık durumunda mağlup edilebilecek bir isim yapıyordu. Dolayısıyla Özel lider değil koordinatör genel başkan rolü için ideal bir isimdi ve bu misyonla genel başkan seçildi. Özel'in bu görevi ne kadar başarıyla yerine getireceğini veya bunu aşmak isteyip istemeyeceğini ise zaman gösterecektir.

SONUÇ: CHP'DE DEĞİŞİMİN SINIRLARI

Yeni dönemde ister İmamoğlu isterse Özel liderliğinde olsun, CHP'deki değişimin bir slogan veya söylem olmanın ötesine geçmesi için liderlik değişiminin ötesinde daha radikal adımlara ihtiyaç vardır. Zira CHP'nin kurumsal yapısı ve mevcut gelenekleri, kendi içerisinde sorunlu bir oligarşik yapıyı devridaim haline getirmiş vazı-

yettedir. Dolayısıyla aktörler ve hatta liderler değişse de CHP'nin kendi kurumsal yapısı içerisinde elitler arası mücadeleyi önceleyen oligarşik bir yapı ürettiği söylenebilir.

Özel'in genel başkanlığı ile birlikte de bu durumun değişeceğini beklemek en azından bugün için oldukça iyimser olmaktadır. Bunun en temel göstergesi ise özellikle seçim sonrasında kendilerini "değişimciler" olarak adlandıran kişilerin daha düne kadar Kemal Kılıçdaroğlu'nun etrafında konumlanan siyasi elitlerden oluşmasıdır. Örneğin birkaç ay önce kamuoyuna sızan çevrim içi bir toplantıda İmamoğlu ve Özel ile birlikte Engin Altay, Tekin Bingöl, Muharrem Erkek, Bülent Tezcan ve hatta Onursal Adıgüzel gibi yıllardır Kılıçdaroğlu ile birlikte hareket eden ve aslında CHP seçmeni tarafından dile getirilen değişim talebinin doğrudan muhatabı olan isimler yer almıştır.¹³

Dolayısıyla her ne kadar CHP'de vitrin değişmiş olsa da parti çekirdeği kendini korumayı büyük oranda başarmıştır. Yalnızca seçim mağlubiyetinin ardından Kılıçdaroğlu-İmamoğlu rekabetinde Kılıçdaroğlu'nun galip çıkacağını düşünen ve buna göre konumlanan elitler kaybetmiştir. Bu sebeple CHP'deki değişim potansiyeli halen oldukça kısıtlıdır. Bunun en önemli göstergesi ise Özel'in köklü bir örgütsel, kurumsal veya stratejik değişim planını kamuoyu ile paylaşmak yerine henüz geçmiş dönem eleştirileri ve hatalarına dayalı bir değişim söylemini tercih etmesidir.

Sonuç itibarıyla CHP bugün yüz yıllık bir tarihe sahip olan ancak ivedilikle restorasyona ihtiyaç duyan tarihi bir binaya benzemektedir. Üstelik bu restorasyon ancak kolonlar ve temel

başta olmak üzere köklü ve uzun bir çalışma ile mümkündür. Özel'in ise şu an için dış cepheyle ilgilenmenin dışında bir niyet, güç ve kabiliyeti olup olmadığı belirsizdir.

Tüm bunlar neticesinde ortaya çıkan tablo şu şekilde özetlenebilir: CHP seçmeni eğer partisinde bir değişim istiyorsa bunu kendi elleriyle yapmak mecburiyetindedir. Zira ne parti içerisinde şekillenecek bir yapılanma ne de bekledikleri kurtarıcı lider bu değişikliği yapacak güce, isteğe veya imkana sahiptir. Ayrıca partinin mevcut statükocu ve oligarşik yapısı düşünüldüğünde en azından yakın gelecekte söz konusu güç ve imkana sahip olunmayacağı da söylenebilir. Zira Özel'in imkan ve kapasitesi sınırlı, İmamoğlu'nun önceliği de kişiseldir. Bu nedenle CHP seçmeni doğrudan kendi müdahaleleri ile partisini girmiş olduğu bu çıkmazdan tutup çıkarmalıdır.

Bunun yegane yolu ise alışlagelmiş siyasal sınırların dışına çıkılmasıdır. Daha açık bir ifadeyle CHP seçmeninin önümüzdeki yerel seçimlerde partisini çok güçlü bir şekilde cezalandırmasıdır. Yani parti elitleri her halükarda cepte gördükleri kazanımlarını yitirmelilerdir ki AK Parti ve Erdoğan karşıtlığı üzerinden ve muhalefetin alternatifsizliğinin ürettiği fırsatlar kullanılarak CHP seçmeninin yıllardır maruz bırakıldığı mecburiyet siyaseti başarısız olsun. Buna paralel olarak elitler ve oligarşik yapı iktidar için rekabet etmek yerine her şartta garanti olan kazanımları için yaptığı mücadeleden sıyrılmak ve böylelikle konfor alanından çıkmak mecburiyetinde kalacaktır. Netice olarak ise muhalif enerjinin küçük ancak garanti kazanımlar için elitler arası mücadeleye yönelik değil yeni siyasi kazanımlar için harcanması sağlanacaktır.

¹³ "CHP'yi Karıştıran 14 Dakikalık Sızıntı", *Hürriyet*, 20 Temmuz 2023.

CHP'DE YENİ DÖNEM VE DEĞİŞİMİN SINIRLARI

BAKİ LALEOĞLU

SETA | ANALİZ

2023 seçimlerinde alınan mağlubiyet CHP adına o derece sarsıcıydı ki yeni bir dönemin başlangıcını tetikledi. Zira Cumhuriyet'in 100. yılındaki bu mağlubiyet pratik ve sembolik anlamı sebebiyle oldukça yıkıcıydı. Bu yıkımın kurbanı Kemal Kılıçdaroğlu, yeni genel başkan Özgür Özel ve partideki yıkıntıyı kaldıracacağını iddia eden isim de Ekrem İmamoğlu oldu.

Bu analiz CHP'nin yeni döneme girerken içinde bulunduğu durumu incelemekte ve ortaya detaylı bir perspektif koymayı amaçlamaktadır. Zira Cumhuriyet'in kurucu partisi olan CHP siyasi yelpazede bulunduğu konum itibarıyla Türk siyasal hayatında önemli bir pozisyonu temsil etmektedir. Dolayısıyla partinin güçlenmesi Türkiye'nin yıllardır eksikliğini hissettiği muhalefetin kalitesini artıracak ayrıca siyasi rekabeti ve demokrasiyi de güçlendirecektir. Ancak CHP'deki değişim tartışması ve söyleminin sınırlı bir alanda yürütüldüğü dikkate alındığında, lider değişikliği üzerinden yeni bir statükonun inşa edilme ihtimali yüksektir.

www.setav.org

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • BERLİN • BRÜKSEL